

Lovatiesės iš močiūčių spintų nušvito audimų raštais

☐ Suvalkijos (Sūduvos) kultūros centro-muziejaus direktorė Odeta Riklienė dėkojo parodos iniciatorei muziejininkei Aušrai Mickevičienėi bei į renginį atvykusiai aušrai Angelei Birutei Abramavičiūtei-Vaškevičienėi. Kęstučio INKRATOS nuotr.

Eglė KVIESULAITIENĖ

Paežerių dvaro ledainėje eksponuojama senovinių lovatiesių paroda „Iš močiutės skrynios“. Unikalius audinius praėjusiam amžiuje sukūrė Sūduvos krašto moterys, o išsaugojo jų vaikai bei anūkai.

Eksponavimo festivalyje

Idėja surinkti ir eksponuoti Sūduvos krašte išsaugotas lovatieses kilo Kauno rajono muziejaus direktoriui Zigmui Kalesinskiui. Respublikinį folkloro festivalį prof. Tado Ivanausko Obelynės sodyboje-memorialiniame muziejuje organizuojantis Kauno rajono muziejaus kolektyvas kreipėsi į savo projekto partnerius – Ma-

rijampolės, Prienų, Zanavykų muziejaus bei Vilkaviškio rajono Suvalkijos (Sūduvos) kultūros centrą-muziejų, kad savo kraštuose surinktų austas lovatieses, kurias būtų galima eksponuoti festivalio metu. Vienintelė sąlyga – lovatiesės negalėjo būti paimitos iš muziejaus turimų fondų, jau matytos parodose – reikėjo surasti visiškai naujų eksponatų, gyventojų spintoje saugomų šeimos relikvijų.

Zanavykams ir prieniškiams muziejininkams pavyko atrasti vos po pora dešimčių eksponatų, o į paleškas leidusis mūsų rajono Suvalkijos (Sūduvos) kultūros centro-muziejaus muziejininkė Aušra Mickevičienė šiam darbui atidavė *dėšią* – apėjo ne vieną kaimo trobą ir surado 100 lovatiesių. Dar 10 austų altorių užtiesimų parodai paskolino Vilkaviškio dekanato dekanas Virginijus Gražulevičius. Senoviniais austiniais liturginiais užtiesimais anksčiau būdavo puošiami Vilkaviškio Šv. Kryžiaus

bažnyčios altoriai. Taigi iš 147 Obelynėje eksponuotų darbų 110 buvo nuasta mūsų kraštiečių.

Autentiškos lovatiesės parodoje „Klabančios raštais“ buvo eksponuojamos itin unikalios – sukabintos pievoje ant žaginių, skirtų šieniui džiovinti. Paroda sulaukė išskirtinio žiūrovų dėmesio ir atsiliepimų.

Džiugina lankytojus

Pasibaigus folkloro festivaliui Obelynėje A. Mickevičienė ir Suvalkijos (Sūduvos) kultūros centro-muziejaus direktorė Odeta Riklienė kilo idėja nepaslepti surinktų eksponatų spintoje, o pradžiuginti savo muziejaus lankytojų širdis, pasidžiaugti mūsų krašto tautodailininkų palikimu.

Juk atliktas milžiniškas darbas, nes visus eksponatus teko aprašyti, apklausti juos saugojusius žmones ir surinkti informaciją etnografiniam palikimui.

Po ilgo muziejininkų triūso praėjusią savaitę Paežerių dvaro ledainėje atidaryta senovinių lovatiesių paroda. Į jos atidarymą atvyko Kauno rajono muziejaus direktorius, Savivaldybių muziejų bendrijos pirmininkas Z. Kalesinskas, tekstilės ekspertė, tautodailininkė Asta Vandytė, buvo į renginį sukvietos audėjos ir audinius išsaugojusios audėjų giminaitės, parodai savo saugomus eksponatus pateikę dvasininkai.

Medžiaga muziejui

Parodos iniciatorė A. Mickevičienė sakė jautusi didžiulį malonumą ne tik ruošdama ekspoziciją, bet ir muziejui rinkdama medžiagą apie mūsų krašto audėjas – 2005 m. anapilin iškeliavusią gižietę Mariją Žukauskaitę-Šulinskienę, gražiškietę Danutę Durneikaitę-Mačiulskienę, Angelę Birutę Abramavičiūtę-Vaškevičienę, dėl silpnos sveikatos į renginį nebegalėjusią atvykti, bet dar prieš keletą metų audimo staklėse valandas valandas praleidavusią Valę Babinskienę. Ji ir unikalios lovatiesių raštus garsėjusi Salomėja Vaškevičienė austi išmokė ir pačią parodos organizatorę A. Mickevičienę.

Dalis šių moterų, jaunystėje audusių lovatieses, rankšluosčius, staltieses, vėliau savo audimo raštais rengė rajono folkloro kolektyvus, savo amato išmokė jaunąją kartą.

Dabar šią veiklą perėmusios žinomos rajono audėjos: Vilkaviškio kultūros centro Mažosios audimo artelės vadovė Eglė

☐ Paežerių dvaro ledainėje veikiančioje parodoje eksponuojama 100 austų lovatiesių ir 10 altorių užtiesimų. Kęstučio INKRATOS nuotr.

Grigaitienė, būrelio vairą paveldėjusi iš jo įkūrėjos šviesaus atminimo Nijolės Skinienės, bei jos kolegės Margarita Kutkienė ir Meilutė Kantautienė, ne vieną apdovanojimą už savo dirbinius pelniusios Janina Blažukienė, jos dukra Edita Šumakarienė ir šios anyta Vilija Šumakarienė.

A. Mickevičienė dėkojo visiems 23-ims savo mamų, močiūčių, tetų austas lovatieses išsaugojusiems bei parodai pateiktiems giminaičiams, nepatingėjusiems susirinkti ne tik iš įvairių rajono kampelių, bet ir iš kitų miestų. Jiems koncertavo Vilkaviškio muzikos mokyklos kanklių ansamblis „Sadutė“ (vad. Daiva Venienė).

Ilgas lino kelias

Dabartiniai žmonės, kurie austines lovatieses bematė močiūčių skryniuose ar eksponuojamas muziejuose, net negali įsivaizduoti, kiek darbo įdėta, kad šie kuriniai gimtų. Renginio vedėjas, muziejaus etninės kultūros specialistas Andrius Milinkevičius perskaitė audėjos M. Šulinskienės užrašytą porinę apie lino kelią: sėją, auginimą, vėliavimą – rovimą, rišimą, džiovinimą, kūlimą, mynimą, brukimą, šukavimą, verpimą, vijimą. Tik tada, apmetus ant mesuvų, ir staklėse suverus į nytis, suritinus siūlus į šėivas, pradėdama austi. Kol gimsta tautiška raštais išmarginta lovatiesė,

staklėse praleidžiama dešimtys nuo miego nuvogtų valandų.

Kauno rajono muziejaus direktorius Z. Kalesinskas dėkojo Vilkaviškio rajono Suvalkijos (Sūduvos) kultūros centro-muziejaus direktorei O. Riklienei, o ypač muziejininkei A. Mickevičienėi už puikiai įgyvendintą idėją, taip pat žmonėms, sutikusiems ištraukti iš spintų savo šeimų relikvijas, dvasininkams, atvėrusiems bažnyčios skrynias. Mat bažnyčia visada buvo prie kaimo žmonių, ir kiekviena audėja svajojo, kad altorius būtų puošiamas jos austu užtiesalu. Į tokį darbą ji sudėdavo visą savo meilę ir išmonę.

Nors austinės lovatiesės mums siejasi su gilia senove, tekstilės ekspertė A. Vandytė patikino, jog jos atsiradusios ne taip jau seniai. Nes ir pačios lovos turtingiausiose Suvalkijos krašto šeimose atsirado tik apie XVIII amžiaus vidurį, o iki tol miegota ant suolų bei krosnių.

Raštuotos lovatiesės išpopuliarėjo tik XX amžiuje, tarpukariu, kai kūrėsi Lietuvos valstybė. Ir nors dabar puošti interjerus tautiniais raštais išaustomis lovatiesėmis nepopuliariu, tik nuo mūsų pačių priklauso, kokius mados standartus nusibrėšime.

Paroda „Iš močiutės skrynios“ Paežerių dvaro ledainėje bus eksponuojama iki 2025 m. vasario 1 d.

Projektą „Tapatybės įspaudai“ iš dalies finansuoja „Medijų rėmimo fondas“

MRF
MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Projekto straipsnius galite nemokamai skaityti svetainėje www.santaka.info, kurioje visi tekstai patiekiami įgarsinti.